

بانکداری، ربا و قوانین مالی اسلام

شهید آیت الله دکتر سید محمد حسینی بهشتی

بنیاد نشر آثار و اندیشه های شهید دکتر بهشتی

تهران، ۱۳۸۶

سرشناسه: بهشتی، محمد، ۱۳۰۷-۱۳۶۰
 عنوان و پدیدآور: بانکداری، ربا و قوانین مالی اسلام / محمد حسینی بهشتی؛ تهیه و تنظیم بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های شهید دکتر بهشتی.
 مشخصات نشر: تهران، بهقه، ۱۳۸۶
 مشخصات ظاهری: ۲۵۵ ص
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۸۸۷-۶۱-۹
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت کلی: مبحث بانکداری و قوانین مالی اسلام به ویراست جدید اضافه شده است.
 یادداشت: ویراست قبلی کتاب با عنوان ربا در اسلام (تفسیر آیات ۲۷۵-۲۸۱ سوره بقره) توسط دفتر نشر فرهنگ اسلامی در سال ۱۳۶۹ منتشر شده است.
 یادداشت: نعلیه.
 موضوع: بهره و ربا (فقه)
 موضوع: تفسیر (سوره بقره)
 موضوع: بانک و بانکداری (اسلام)
 موضوع: اسلام و اقتصاد.
 شناسه افزوده: بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های شهید آیت‌الله دکتر بهشتی
 رده‌بندی کنگره: ۲۹۷/۴/ب۹
 رده‌بندی دبیوی: ۲۹۷/۳۷۲
 شماره کتابخانه ملی: ۸۵-۴۷۳۰۴م

بانکداری، ربا و قوانین مالی اسلام

شهید آیت‌الله دکتر سید محمد حسینی بهشتی

تهیه و تنظیم: بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های شهید آیت‌الله دکتر بهشتی

ویراستار: جواد اژه‌ای

بازبینی نهایی: حسین عبدلی

طراح جلد: احمد جمفری

حروفنگاری و صفحه‌آرایی: نشر بقعه

چاپ و صحافی: ایرانچاپ

چاپ اول: ۱۳۸۶

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۸۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۸۸۷-۶۱-۹

حق چاپ محفوظ است.

تلفن: ۸۸۳۲۰۹۰۵ تهران، صندوق پستی: ۱۵۷۴۵-۱۳۴

info@beheshti.org

www.beheshti.org

Email: nashreboghe@yahoo.com

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
بانکداری و قوانین مالی اسلام.....	۱۱
بانک.....	۱۳
فعالیت‌های دسته اول.....	۱۳
فعالیت‌های دسته دوم.....	۱۶
حل مشکل.....	۱۷
۱- مؤسسات شخصی یا گروهی فرض الحنه.....	۲۰
۲- بانک‌های دولتی.....	۲۱
نتیجه.....	۲۱
بیع و ربا.....	۲۳
آیات ربا:.....	۲۴
ترجمه آیات ربا:.....	۲۵
اقتصاد ربوی در محیط حجاز و جامعه ما.....	۲۶
مفهوم «بیع» و «ربا» و تفاوت بین این دو.....	۳۱
دومین تفاوت میان بیع و ربا.....	۳۹
تفاوت دیگر.....	۴۰
نقش واقعی سرمایه.....	۴۳
بازار مسلمین.....	۴۵
معنی خرید و فروش.....	۴۷
نرخ‌گذاری عادلانه و ملاک‌های آن در توزیع.....	۴۹
یک شبهه.....	۵۲
اجاره.....	۵۳

۵۷	مضاربه
۶۱	مزارعه
۶۲	مساقات
۶۴	پول
۶۷	پول چگونه «کار انباشته شده» است؟
۷۱	کدام شکایاتی و چگونه انفاقی؟
۷۵	آیا مطلب به همین جا ختم می‌شود؟
۷۷	عمل و عکس‌العمل
۸۴	انسان اسلام و بهره‌مندی‌های زندگی
۸۸	خلاصه بحث و نتیجه‌گیری
۹۱	پول
۹۵	نقش پول
۹۶	ماهیت پول
۹۸	سکه
۹۹	اسکناس
۱۰۱	عیب اسکناس
۱۰۲	یک مغالطه ظریف
۱۰۵	بهره‌کشی بیجا و دو طرفه
۱۰۷	جمع‌بندی
۱۰۹	پول و بانک
۱۱۲	معاملات گوناگون روی پول
۱۱۳	۱- خرد و درشت کردن پول
۱۱۵	۲- معاملات ارزی
۱۱۶	بانک در اقتصاد کنونی
۱۲۰	بهره غیر از کارمزد است

۱۲۲	۳- اعتبارات
۱۲۴	قرض الحسنه
۱۲۷	بانک بدون ربا
۱۲۹	هزینه های جاری بانک
۱۳۳	حل مشکل سرمایه گذاری های بزرگ
۱۳۹	انواع ربا و مسأله برخورد بعضی از علما با آن
۱۴۷	وظیفه علما
۱۴۹	بحثی اساسی به مناسبت آیات ربا
۱۵۱	انسان دارای بینش مادی
۱۵۲	از نظر خواسته های شخصی
۱۵۳	از نظر اقتصادی
۱۵۴	از نظر سیاسی
۱۵۵	آزادی
۱۵۷	حکومت اکثریت
۱۵۹	آزادی اقتصادی
۱۶۰	دیکتاتوری پرولتاریا
۱۶۱	یک سؤال
۱۶۴	راهی دیگر جهت حل «من» و «ما»
۱۶۹	سؤالات در زمینه ربا
۱۷۲	اجاره
۱۷۳	سود بانک
۱۷۹	معاملات بانکی و مسأله تقلید
۱۸۰	صندوق های قرض الحسنه
۱۸۲	فروش سفته و مسأله تنزیل
۱۸۹	فروش وام و دین

۱۹۰	رهن و پرداخت پول
۱۹۲	مال‌گروشی
۱۹۶	معاملات باسهمه‌ای یا کلاه شرعی!
۲۰۷	اخذ وام از بانک رباخوار به نیت نپرداختن ربح
۲۰۸	حساب جاری در بانک رباخوار
۲۰۹	قرعه کشی و جایزه بانک‌ها
۲۱۳	قرعه کشی و مصلحت جامعه در نظام اسلامی
۲۱۹	قرعه کشی در بانک رباخوار: حرام
۲۲۲	بخت‌آزمایی
۲۲۵	لفظ و اثر لفظ در محک عرف جامعه
۲۲۸	معاطات و قراردادهای مکشوب در حقوق مدنی اسلام
۲۳۵	ربا بین افراد خانواده
۲۳۶	آگاهی بیشتر از مکاتب بشری، برداشت روشن‌تر از اسلام
۲۳۸	تثبیت قیمت ممنوع جز در جهت مصلحت امت
۲۴۰	بیمه و کار شرکت‌های بیمه؛ مقوله‌ای جدید و مستحدثه
۲۴۵	سفته، ربح و ربا
۲۴۷	خرید و فروش مدت‌دار
۲۴۷	صرافی و معاملات ارزی
۲۴۸	پس‌انداز و خمس
۲۴۹	کارمزد در بانک اسلامی
۲۵۱	مبادله جنسی مدت‌دار
۲۵۵	نمایه

پیشگفتار

آیت الله شهید دکتر بهشتی از معدود عالمان دینی زمان خود بر شمرده می شود که به اهمیت مشکلات، مسائل و ساختارهای اقتصادی در شکل گیری نهادهای اجتماعی پی برده و با مطالعات ژرف در مباحث اقتصادی تلاش نموده است دیدگاه ها و موضع گیری های دین در این زمینه را با مراجعه به کتاب و سنت جویا شود. حاصل این کندوکاوها مباحث عمیق و همه جانبه ای است که از ایشان به صورت نوشتار و گفتار باقی مانده است.

اثری که پیش رو دارید بخشی از تبعات فکری ایشان در این زمینه را در بر می گیرد و مجموعه ای است شامل دو بخش: بخش اول نوشتاری است با عنوان «بانکداری و قوانین مالی اسلام» که در شماره ششم نشریه مکتب تشیع به تاریخ خرداد ماه ۱۳۴۲ منتشر شده است. بخش دوم شامل یازده جلسه از گفتارهای تفسیری ایشان است که در اواخر سال ۱۳۵۲ و اوایل ۱۳۵۳ هـ در جلسات «مکتب قرآن» در تفسیر آیات ۲۷۵ تا ۲۸۱ سورة بقره ایراد گردیده و به مسأله "ربا" پرداخته است.

تذکر دو نکته در مورد بخش اخیر لازم است. نخست این که بدیهی است که نرخ ها و دستمزدها و برخی مؤلفه های دیگری که در برخی از مباحث مورد استفاده و استناد قرار گرفته مربوط به زمان ایراد این گفتارهاست. دوم این که

چهار جلسه پایانی بحث به پرسش و پاسخ پیرامون مباحث مطروحه اختصاص دارد که بر خلاف جلسات اول تا هفتم، مجموعاً در یک بخش گنجانده شده است.

در ویرایش متن گفتارها، تلاش بر حفظ کمال امانت‌داری بوده است به نحوی که جز در موارد کاملاً ضروری که فهم مطالب منوط به انجام اصلاحات مختصر در عبارت بوده، از انجام تغییرات گسترده خودداری شده است. لذا در طول کتاب سیاق بیان گوینده حفظ شده است.

کلیه کلمات و عباراتی که در سرتاسر کتاب داخل پراکنش آمده است از ویراستار محترم می‌باشد. همچنین تمامی پاورقی‌هایی که به منابع و مآخذ اشاره دارد و نیز پاورقی‌های توضیحی که با علامت (و) مشخص گردیده از ویراستار است.

لازم است در اینجا از تلاش و دقت نظر ویراستار محترم، جناب حجة الاسلام دکتر اژه‌ای در ویرایش کتاب حاضر سپاسگزاری شود. امید آنکه مطالعه این اثر برای پژوهشگران علاقمند مفید واقع شود.

بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های شهید آیت‌الله دکتر بهشتی